

HITZEN ORDENA

MINTZAGAIA + GALDEGAIA + ADITZA + BESTEAK

MINTZAGAIA: Zertaz hitz egiten ari garen zehazten du. Perpausarenaren aurrean jarriko dugu.

Datorren astean nor joango da?

Ostiralean neu joango naiz.

GALDEGAIA: Informazio berria edo nabarmendu nahi duguna da. Beti aditzaren aurrean jarriko dugu.

BESTE OSAGAIK: Beste osagaiak aditzaren atzean jarriko ditugu.

ATZERA KARGA: galdegaia oso luzea bada, ez da komeni subjektua eta aditza gehiegi urruntzea. Halakoetan hobe da salbuespena egitea:

Manuk datorren ostiralean txostena bukatuta izango duela **esan digu**.

Manuk **esan digu** datorren ostiralean txostena bukatuta izango duela.

1. GALDERAK:

- Galdegile-galderak:**

BAIEZKOA:

NOR da mutil altu hori?

EZEZKOA:

Zergatik **EZ** zinen festara etorri?

IZEN-ADITZAK:

Nola egin duzu **LO**?

- Bai-Ez erako perpausak.** Aditza hasieran edo atzean:

Mikelekin **joango al zara**?

Joango al zara Mikelekin?

2. BAIEZKO ESALDIK. Hiru kasu:

- Galdegai argirik ez dagoenean.** Halakoetan ordena ez-markatua erabiltzen da.

SUBJEKTUA + OSAGAIK ((BESTEAK) + (OBJEKTUA)) + ADITZA.

Ama etxean dago.

Jon bihar lagunekin mendira joango da.

- Galdegaia osagai bat denean** (aditza izan ezik) galdegaia aditzaren aurrean

Nora?

Jon bihar **MENDIRA** joango da.

Nor?

Bihar **JON** joango da mendira.

Noiz?

Jon **BIHAR** joango da mendira.

- Galdegaia aditza bera denean.**

ADITZ PERIFRASTIKOAK:

Non dago Jon?

Joan **egin** da.

Zer egin duzue partiduan?

Irabazi **egin** dugu.

Kontuz ibili, jausi **egingo** zara eta!

ADITZ TRINKOAK:

Trena **joan** (ba)doa ala etorri dator?

Jakin (ba)badakit, baina ez dut egin nahi.

3. EZEZKO ESALDIK. EZ partikula da beti galdegaia; baina hainbat aukera daude:

- “(Irakaslea) ez da etorri”.** Kasu honetan galdegai bakarra EZ partikula da, eta beste hitzen kokapena berdina da: aurrean edo atzean ipiniko ditugu, erdian izan ezik.

Irakaslea etorri al da?

a) **EZ**, (irakaslea) ez da etorri (irak.).

b) **EZ**.

- “Ez da irakaslea etorri”.** Erdikoa ukatzen dugu, baina ez beste aukerak.

Nor etorri da, irakaslea?

a) **EZ**, ez da irakaslea etorri, Josu baizik.

b) **Ez. Josu.**

- **“Irakaslea ez da etorri”.** “EZ” partikularen aurrean kokatzen dena bigarren galdegaia da, halako galdera bati erantzunez gero.

Nor ez da etorri?

- a) **IRAKASLEA** ez da etorri.
- b) **IRAKASLEA.**

4. AGINTE ESALDIAK. aditza esaldiaren hasieran:

BAIEZKOAK

ZATOZ hona oraintxe bertan!

KONTUZ ibili!

EZEZKOAK:

EZ ESAN txorakeriarik! / **EZ** txorakeriarik ESAN!

EZ EZAZU txorakeriarik ESAN!

MENPEKO PERPAUSEN BARRUKO ORDENA EZEZKOAK DIRENEAN:

5. BI AUKERAK:

- **Baiezko konpletiboak: -(e)la.**

Bihar **EZ dela** lanera **etorriko** esan du.

Bihar lanera **etorriko ez dela** esan du.

- **Zehar galderak: -n.**

Ea **ez naizen** afarira **joango** galdetu dit.

Ea afarira **joango ez naizen** galdetu dit.

- **Kausazkoak: bait-, eta.**

Ez diot ezer esan **ez baitut** inon **ikusi**.

Ez diot ezer esan **ez dut-eta** inon **ikusi**.

6. AUKERA BAKARRA (PARTIZIPIOA + EZ + LAGUNTZAILEA (atzikia amaieran))

- **Kausazkoak: -lako, -nez gero.**

Azterketa guztiak **gainditu ez ditudalako** zigortu naute.

Azterketa guztiak **gainditu ez ditudanez** zigortu naute.

- **Baldintzazkoak: ba-**

Berehala **irteten ez bagara**, autobusa galduko dugu.

- **Denborazkoak: -nean. -netik, -n bitartean...**

Joseba **etortzen ez denean**, oso urduri jartzen da.

Ulertzen ez dudan bakoitzean, irakasleari galdetzen diot.

Lana **amaitzen ez dugun** arte, ez naiz lasai sentituko.

- **Kontzesiboak: ba... ere, arren, nahiz eta...**

Partidua **irabazten ez badugu** ere, berdin da.

Nahiz **eta** berak ezer **esan ez duen**, guztiek dakite.

Eguraldi ona **egin ez duen** arren, oso ondo pasatu dugu.

- **Moduzkoak: -nez, -n bezala, -n moduan**

Mikel **etorri ez denez**, ezin izan diogu esan.

Zuk **egin ez duzun** bezala egin dut nik.

- **Erlatibozkoak: -n.**

Garaiz **etortzen ez dena** postrerik gabe geratzen da.

- **Ezezko konpletiboak: -nik.**

Ez du esan oparia **gustatu ez zaionik**, baizik eta...